

Sorsmolekulák szuperpozícióban

Novák Valentin: *A remete*

Hungarovox, 2024

Milyen egy jó látszatregény? Bölcsen csapongó vagy fájdalmasan realista? Amikor minden csak „mintha”, és öltáncot lejt nekünk a kétely? Novák Valentinnél nincs uborkaszazon, hiszen még porzik az út a nem régiben megjelent *Repedés* után, máris itt van a következő menet: *A remete*. Látszatregény – hirdeti az alcím, és valóban, újra egy szimulált világ tárul fel előttünk, ami látszólag azonos a mi dimenzióinkkal. Ugyanakkor az egyedi hangvétel és a páratlan ábrázolástechnika mellett továbbra is megmutatkozik a klasszikusok beható ismerete és a kimeríthetetlen fantázia. Karakterei plasztikusak, élők és sokrétűek, a metafizikai futamok pedig igen elgondolkodtatók. Egy izmos, sziporkázó, minden szöveget fején találó történetfolyamról van szó. A kötet két nagyobb blokkra lett osztva, az első rész eleje pedig meg nem nevezett pályatársakat, az irodalmi rendezvények farvizében himbálózó hölgytüneményeket, kékharisnyákat, profi dilettánsokat, költőlidérceket, kikerülhetetlen szakmai szituációkat és írótipusokat parodizál. *Az isten Tokajban (Intim-betét)* esetében említeni sem kell, melyik prominens Írótáborban játszódik a jelenet, ahogy a felbukkanó, jellegzetes tucatkarakterek sem szorulnak magyarázatra.

„Isten háromnegyed hétkor már a pályaudvaron járatta a szemét. Kereste az áldozatot, akit Tokaj városáig egyhuzamban fáraszthat. Fiala írók imbolyogtak elő a restiből. Hátizsákjukban az egy váltás alsónemű mellett Szalon sörök csilingeltek. E kedves szimfónia keltette föl Isten figyelmét. Az ifjak nyomban megismerték. Körbefogták. Körültáncolták. Ég felé dobálták. Aztán különböző vastagságú mappákat toltak az orra alá.” – Tehát a be-

futott, borkedvelő költőisten leereszkedik ide pár pohárra meg „pelyhedző puncira”, és a találó jellemzések óriáshullámai azt is partra vetik nekünk, hogy mitől fest erre-felé írósan egy író: „A kellékek: borgőz. Nagykabát, kalap, sál – nyáron. Könnyen lerúgható, cúgos cipő. Csapzottság, enyhe sajszag. Indiai vadkenderszakáll. Mindig kész versformulák. Kellő időben, jól durranó poénok. Lányokoskodásra kikerekedő szemek...”

Néhány pillanatra még Novi Bálint is megvillantja magát ebben az elsőpró irodalmi teremtéstörténetben, a retúr mennybemenetelek és last minute pokoljárások közt. A kortárs irodalmi atmoszféra sarkított, mégis arcpirítóan hű ábrázolása mellett, valamennyi ismert alkotótípust felvonultatja a szerző, a „jó-oldalítól”, a füves brigádokon át a pálinkamámorból ihletet merítő arcokig, de az írói ambíciókat dédelgető kritikuskok sem maradnak ki. Tömör, stílusosan kanyarított sorai pajkos kíméletlenséget és erőteljes szókimonrást egyaránt tartogatnak. Sajátos megfigyelések és metaforikus karrierlétrák tágitják számunkra a spektrumot. A fiktív beszámoló kitér arra is, miként lehet az irodalommal csajozni, és milyen egyéb dopinghatásai vannak még a szakmai dörzsöltség előnyeire és arra is, hogy mit ér, illetve mennyire jövedelmező az írói álmszerénység, miközben tehetünk egy könnyű sétat is a kánonba való beérkezés hosszú és rögzös útján.

Egy valóban megszállott író

Főszereplőnk a *Hulligan úr a kiadóban* című írásban lép be, aki éppen szöszmötölő

odafigyeléssel készülődik a kiadójával való első találkozásra: „Mindig megvetőleg nézegette az öltönyös, nyakkendősköltőket, írókat, kritikusokat... Hivatalnokok, nem írók ezek, és úgy is gondolta, hogy a nyakkendő hurkot vet a gondolatra, a zakó leplet terít az őszinteségre, a lakkozott cipő dzsizgolóvá pusztítja a szellemet. Szóval úgy festett a tükörben, mint még soha, úgy, mint egy menedzser, egy bróker az első fizetés vagy sikerdíj után. Ha lett volna hajlama rá, magába szerelmese-dik.” Életszagú tudósításokat is kapunk az irodalmi rendezvények smúzoló, súlytalan locsogásairól, miközben iszonyú energiák tombolnak a háttérben. A szerző, ahogy figurái profilján végig svenkel, újabb és újabb személyiségtípusokat bont ki, témáit pedig aprólékosan meglovagolja, és még némi olvasóbarát filozófiában is részesülünk a földi illúzió dolgairól és a hologramlétről.

N. V. Hulligan – Novák sokadik írói alteregója – a tőle megszokott irodalmi igényességgel, lázadva az elcsépelet mondatfűzerek ellen, munkához lát. Hiába fut be, őt is utoléri az alkotói válság, majd egy hajóúton intenzív revelációban részesül, mikor arra ébred rémálmából, hogy ő nem is létezik, csupán egy virtuális valóság megalkotásán fáradozó idegen lénycsoport által, felülről irányított fantom, akit valójában Nicsak Bálintnak hívnak – ettől a ponttól számítva indulnak a visszautalások a *Repedés* kezdő soraira és az úrbéli Nagy Testvérre, aki mindent figyel. A Hulligant megszálló Nicsak Bálint egy érdekes figura, hálás vezérkarakter egy látszatregényben, ugyanis hol van, hol nincs, hol meg a van-ban nincs, míg a nincs-ben feltűnik olykor, és arról gyözköd minket, hogy ő igenis van. De mit is tudunk róla konkrétan? Nem sokat. Az idegen lények szerint, akik megfigyelik őt, Nicsak egy rendszermérgező vírus, de az sem kizárt, hogy Novi Bálint e világi megfelelője, mindenestre a Nicsak Bálint-Hulligan összefonódás egyfajta kellemesen skizoid hangulatot is kölcsönöz a regénynek.

„Kap egy átlagzagyva álmodot így kora este, én meg elszívhatok egy csillagrúgatót... Van erre egy csapdája, na, azt megnevezheti, rakok bele majd egy törött lábú, sírdogáló nyulat. Ha felébred, megsüti. Kis tüzet gyújthat csak, mert az oktanok egy csapata arra kirándul, megint ránk tolják a nehézségeket, mert az eleve elrendelés ellenére arrább vektorálhatnák őket a szomszéd kráterben állomásozó kollégák, hiszen nagyon is tudják, hogy ezen a szélességen és hosszúságon VIP hologrammal dolgozunk. Mindegy.”

A két íróentitás sorsmolekulái lassan szuperpozícióba rendeződnek, és az átkozott tehetségek egyetlen elátkozott tehetséggé állnak össze. A kötet második részében Nicsak-Hulligan – sikerei ellenére – remetének szegődik, így innentől már változik a szín. Hősünk egy komfortosított üregben tengődik, és hol orvvadászattól, hol tolvajlásból tartja fenn magát, már ha épp nem kiművelt hallucinációk gyötrik. Végül a túlélés monotonitásába belefáradva, már író sem kíván lenni. Csupán csak abban bízik, hogy az őt koordinálók hamarosan beleunnak és elengedik, vagy hagyják pixeleire hullani e szimulált látszatvilágból. „Állatnyomokat látott, amelyek csak állatnyomok voltak, hisz nyilvánvaló volt, még neki, az amatőr kivonulónak is, amatőr, hisz lehet, két nap múlva picsogva rohan vissza anyukája szoknyájához szánni-bánni bűnöcskéit, ahová sikerei csúcsán is el-ellátogatott házi sütésű pszichoterápiára, hogy nem ember hagyta őket, de később, amikor már a túlélés múlik ezen, strukturálódnak ezek a sárnegatívok, s válnak kívánatos özzé, horkanó vadkanná, vagy valami domesztikált döggé, amit le kell vadászni, ha nem is az íze, de a túlélés végett...”

Kijelenthető, hogy ez a kötet is elég jól sikerült, hordoz valamiféle sajátos ízt, bájt, dimenziót, meglátást, világot – a nováki univerzum abszolút kiteljesedése. Talán mindössze két apróságot lehetne felróni a kötet hibájaként; az egyik, hogy nehéz tájékozódni ebben a stíluskavalkád-

ban, a témaváltások határai pedig nem elég hangsúlyosak – az átlapozásra ingerlő, túlzásba vitt, hadaró, szürreális részeket is csak azok élvezik, akik bírják ezt a tempót, mert olykor zsúfoltak, fárasztók, helyenként össze is folynak, és követhetetlenek. A másik megjegyzendő, hogy a zseniális szakmai fricskák, melyekben bővelkedik a kötet, csak a belterjeseknek jelent valamit, kívülállóknak érdektelenek – de talán nem is ők a célcsoport. Az előző kötetekből visszacsengő abszurd-szürreál

vonal és a nyelvi lelemények újra megjelennek, de a szerző eszköztára és utánozhatatlan stíluselemei is változatlanok. Mivel igen termékeny íróról beszélünk, *A remete* esetében sem az összegzés, sem az egyenlegállítás, sem a lezárás kifejezések nem használhatók, hiszen valószínűleg útban van már a következő kaland is. Tanulságos olvasmány „zseniskedő íródugványoknak”, irigykedésből jeles költőknek egyaránt, de az irodalmi közéletben járatlanoknak is.

Rimóczy László

Lukovszky Ilona: Bicskátok. Főtt: Mészáros Viktória

RIMÓCZI LÁSZLÓ (1979) író, újságíró, kritikus, a Veranda Művészeti Csoport alapító tagja.